

Pensiju fondu apskats

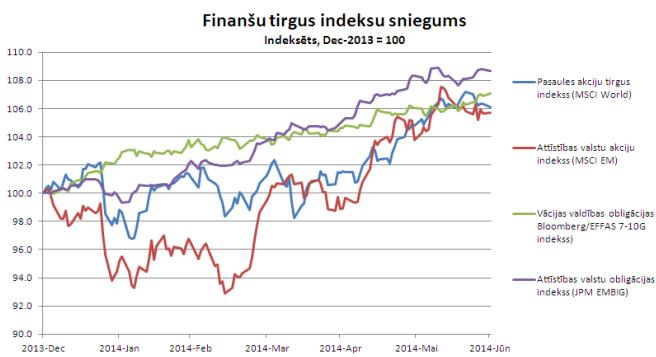
Nr. 10 | 2014. gada 2. ceturksnis

I Tirdzniecības tirgus apskats

Pretstatā 2014. gada 1. ceturksnim, kurš sākās ar korekciju finanšu tirgos saistībā ar ASV Federālo Rezervju Sistēmas (FRS) vadības lēmumu par monetārā stimula samazināšanu, 2. ceturksnis finanšu tirgos ir bijis veiksmīgs, pateicoties Eiropas Centrālās bankas (ECB) ietekmei. ECB jūnijā veica izmaiņas monetārājā politikā, lai stimulētu trauslo eirozonas ekonomikas izaugsmi un cīnītos ar zemo inflāciju. ECB, īstenoto instrumentu loks ir gana plašs un iekļauj sevī gan procentu likmes pazemināšanu, t. sk. negatīvu depozītu likmi, naudas resursu pieejamību (likviditāti) tirgos, gan jaunus ilgtermiņa finansēšanas instrumentu komercbankām. Tādējādi, pat neraugoties uz FRS īstenoto likviditātes resursu samazinājumu, pašlaik ECB veicina investoru pozitīvo noskaņojumu un vēlmi uzņemties risku.

Pēc 2014. gada 1. ceturkšņa krituma attīstības valstu akciju tirgos 2. ceturksnī investoru noskaņojums turpināja uzlaboties, un akciju tirgi atguva zaudēto (MSCI Emerging Markets indekss EUR izteiksmē +6,3%). Arī pasaules akciju tirgos bija pozitīvas tendences, un 2. ceturkšņa laikā MSCI World Indeksa ienesīgums EUR izteiksmē bija +4,8%. Mazinājās investoru satraukums par FRS politikas ietekmi, kopumā bija labi makroekonomiskie rādītāji.

Arī obligāciju tirgos bija vērojamas līdzīgas tendences, un 2. ceturkšņa gaitā eirozonas etalona Vācijas ilgtermiņa obligāciju ienesīgums bija 3,1%. Arī Latvijas valdības obligāciju tirgus ar nelielu nobidi atspoguļoja tendences eirozonā. Investoru pozitīvais noskaņojums atspoguļojās arī attīstības valstu obligāciju tirgos, kuros pretstatā iepriekšējā ceturkšņa kritumam un svārstībām pēdējā gada laikā, 2014. gada 2. ceturksnī ienesīgums bija 4,8%.

II Valsts fondēto pensiju plānu sniegums

2014. gada 2. ceturksnis pozitīvi ietekmēja pensiju plānu īstermiņa un ilgtermiņa ienesīgumu. 1 gada vidējais ienesīgums konservatīvajos plānos pēc sarežģītā 2013. gada bija iespaidīgi 3,47% - pat pie pašreizējiem rekordzemajiem procentu likmju līmeņiem. Vērā ņemami bija arī aktīvo plānu 1 gada ienesīgumi 6,40% apmērā. Arī ilgākā termiņā pensiju sistēmas plāni uzrāda atzīstamu sniegumu, un desmit gadu periodā visu plānu vidējais ienesīgums ir 4,04%.

Valsts fondēto pensiju shēmas plānu sniegums uz 30.06.2014.

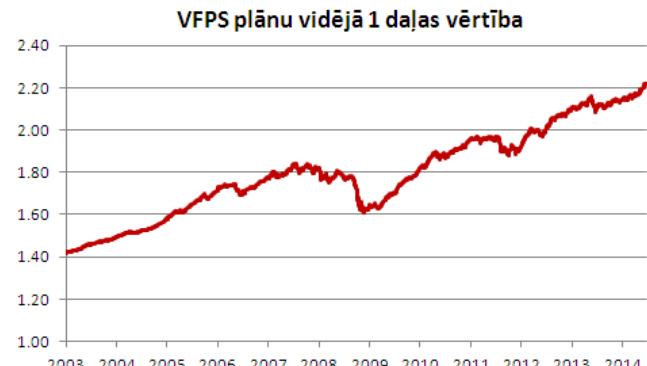
	Vidējais ienesīgums			
	1 gads	3 gadi *	5 gadi *	10 gadi *
Konservatīvie plāni	3.47%	3.78%	4.84%	4.21%
Sabalansētie plāni	5.33%	3.83%	4.96%	4.17%
Aktīvie plāni	6.40%	4.22%	5.99%	3.95%
Visu plānu vidējais ienesīgums	5.51%	4.07%	5.58%	4.04%

* - ienesīgums vidēji gadā

Avots: www.manapensija.lv

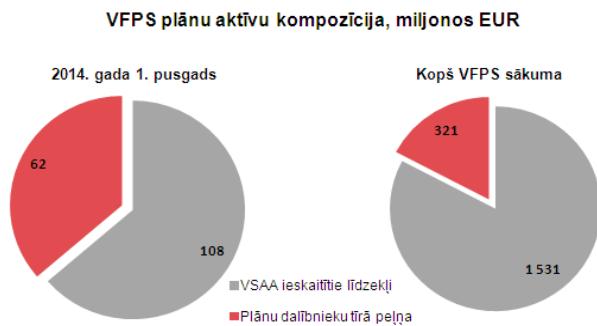
Ņemot vērā mainīgos īstermiņa apstāklus finanšu tirgos, pensiju pārvaldītāji arī turpmāk koncentrēsies uz 2. līmeņa sistēmas dalībnieku peļņas un pensijas kapitāla maksimizēšanu ilgākā termiņā, vienlaikus saglabājot samērīgu ienesīguma un riska attiecību.

Savukārt ilgtermiņa rezultāti turpina priečēt – 2003. gada sākumā ieguldītais viens lats līdz 2014. gada 2. ceturkšņa beigām būs nopelnījis nepilnus 56 santīmus jeb nedaudz vairāk kā 79 euro centus. Šo rezultātu priekšnosacījumi ir gan pensiju shēmas plānu ienesīguma rezultāti, gan kapitāla palielināšana ar regulārām iemaksām.

VFPS plānu aktīvi

Kopējās iemaksas pirmā pusgada laikā sasniedza 108 miljonus eiro, bet investīciju peļņa šajā laikā bija iespaidīga – 62 miljoni eiro. Kopējie valsts fondēto pensiju shēmas aktīvi tādējādi ir turpinājuši augt, un 2014. gada divos ceturkšnos tie ir palielinājušies par vairāk kā 170 miljoniem eiro, sasniedzot 1,852 miljardus eiro.

Savukārt kopš VFPS darbības sākuma līdzekļu pārvaldītāji ir nopelnījuši aptuveni 321 miljoni eiro. Šī summa ir tīrais pensiju kapitāla pieaugums, no kura ir atskaitīti visi ar aktīvu pārvaldīšanu un administrēšanu saistītie izdevumi – atlīdzības pārvaldītājiem, turētājbankām un citas izmaksas. Vidējais uzkrājums uz vienu shēmas dalībnieku 2014. gada 2. ceturkšņa beigās sasniedza 1499 eiro, un šī ceturkšņa gaitā tas ir pieaudzis par 74 eiro jeb vairāk kā 5%.

Pensiju 2. līmeņa vidējais uzkrājums

Pretstatā vidējam uzkrājumam (1499 eiro apmērā), šis aprēķinātais lielums pilnībā neatspoguļo pensiju 2. līmeņa nozīmi, jo daudzi no pašreizējiem dalībniekiem ir vai nu jauni (un līdz ar to viņu nākotnes alga pensijas vecumā veidos šo uzkrājumu), vai arī pirmspensijas vecuma, kuri varēja iesaistīties 2. pensiju līmeni tikai brīvprātīgā kārtā. Vidējais uzkrājums ir līdzīgs visu trīs pensiju plānu stratēģiju dalībniekiem (aktīvajos plānos 1519 eiro, sabalansētajos 1553 eiro, bet konservatīvajos 1434 eiro). Taču ir svarīgi atzīmēt, ka, tuvojoties pensijas vecumam, ir ieteicams aktīvā plāna vietā izvēlēties konservatīvo vai sabalansēto plānu.

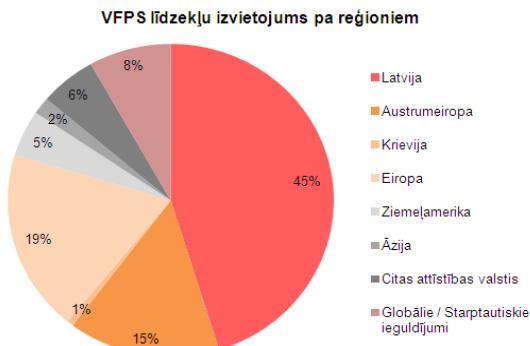
Jāņem vērā, ka no 2. pensiju līmeņa sistēmas izveides brīža līdz šim, valsts nodokļu politikas maiņas rezultātā no 2% līdz 8% ir

mainījies iemaksu apmērs no vidējās algas (šobrīd tas ir 4%). Aprēķinot teorētisko vidējās statistiskās algas pelnītāju, var redzēt, ka šadas personas uzkrājums 2. pensiju līmeni ir lielāks jeb 3095 eiro, no kuriem 2566 eiro ir faktiski veiktās iemaksas, bet 529 eiro ir peļņa - kapitāla pieaugums. Nav pārsteigums, ka periodi, kuros ir bijis lielāks procentu iemaksu apmērs no algas, tagad veido lielāku īpatsvaru gala aprēķinā.

Taču katram ir iespēja precīzi uzzināt savu uzkrātā 1. un 2. līmeņa kapitāla apmēru valsts informācijas sistēmās (piem., www.latvija.lv), bet 3. pensiju līmeņa kapitāla apmēru var noskaidrot izvēlētajā pensiju fondā, kurā tiek veiktas papildus brīvprātīgās iemaksas (ja tādas ir). Tādējādi 1., 2. un 3. pensiju līmenis savstarpēji papildina viens otru, un to uzdevums ir nodrošināt kopējo sistēmas stabilitāti un aizsardzību no dažādiem ārējiem šokiem. Gala rezultātā tiek nodrošināta stabilāka ilgtermiņa pensiju sistēma dalībniekiem.

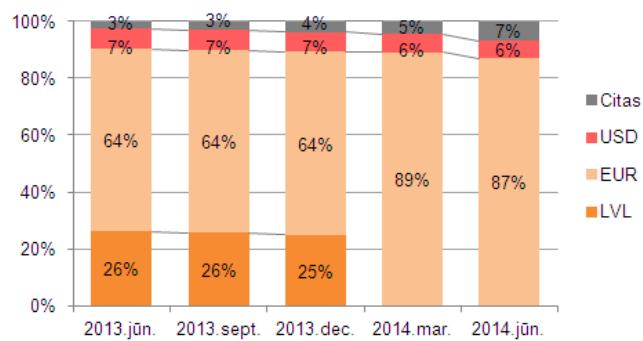
Plānu investīciju struktūra

LKA apkopotā informācija liecina, ka ceturkšņa laikā pensiju plānu investīciju struktūra ir mainījusies, taču izmaiņas ir mērenas, lielākoties 1%-3% robežās.

Arī ieguldījumu reģionālajā struktūrā bija vērojamas vien nelielas izmaiņas. Ipaši jāizceļ fakts, ka teju puse jeb 45% no kopējiem aktīviem jeb nepilni 837 miljoni eiro ir investēti Latvijā. Pensiju plāni turpina atspoguļot plašu diversifikācijas līmeni, ieguldīt Austrumeiropā un pārējā Eiropā 34%, bet pārējos reģionos 21% no pensiju plānu līdzekļiem. Jāatzīmē, ka ieguldījumu īpatsvars Krievijā ir salīdzinoši neliels un šī ceturkšņa laikā tas ir samazinājies, sasniedzot nepilnus 0,7% no kopējiem plānu aktīviem.

VFPS ieguldījumu sadalījums pa valūtām

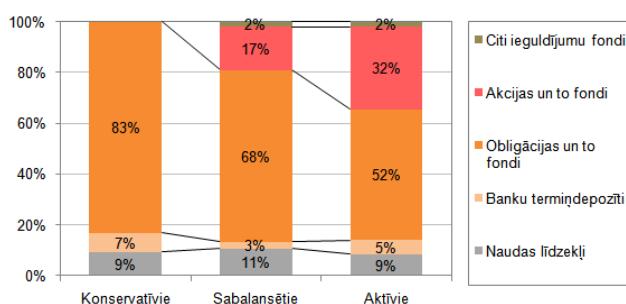
Šis ir jau otrs ceturksnis pēc eiro ieviešanas Latvijā, kā rezultātā plānu valūtas struktūra ir piedzīvojusi būtiskas izmaiņas. Eiro

Īpatsvars plāna struktūrā ir nedaudz samazinājies, taču tas vēl joprojām ir vērā ķemami 87% no kopējiem aktīviem. Pieaugums pārējo valūtu īpatsvarā, par 2 procentpunktiem sasniedzot 7%, skaidrojams ar ieguldījumu ārpus ES īpatsvara pieaugumu, pensiju plānu pārvaldniekiem reāgējot uz tirgus situāciju.

Aktīvo plānu ieguldījumu struktūrā būtiska daļa ir ieguldījumiem akciju tirgos, kas ceturkšņa laikā ir pieauga, sasniedzot 32% no kopējiem plānu aktīviem, ļaujot pārvaldniekiem izmantot akciju tirgu kāpumu. Arī naudas līdzekļu īpatsvars ir pieaudzis, sasniedzot 9% ko kopējiem plānu aktīviem, taču šādas svārstības plānu ieguldījumu struktūrā nav neparastas, plānu pārvaldniekiem reāgējot uz notikumiem finanšu tirgos. Banku termiņdepozītu īpatsvars pakāpeniski pusotra gada laikā ir samazinājies par 8 procentpunktiem, līdzekļu pārvaldniekiem aizstājot tos ar ienesīgākiem ieguldījumiem obligāciju tirgos.

Līdzīga dinamika bija vērojama sabalansēto plānu instrumentu struktūrā, kur akcijas un akciju fondu īpatsvars pieauga no 15% līdz 17%, turpinoties samazinājumam termiņdepozītu īpatsvarā. Tādējādi VFPS plānu instrumentu struktūra turpina atspoguļot arī likumdošanas ierobežojumus, un aktīvajos plānos akciju īpatsvars ir lielāks, dodot potenciālu augstākam ilgtermiņa rezultātam.

VFPS plānu instrumentu struktūra

Jāatzīmē, ka Latvijas valdība veica šogad jau otro starptautisko eiroobligāciju emisiju, izmantojot labvēlīgo situāciju finanšu tirgos, šoreiz ar nedaudz garāku – desmit gadu termiņu. Šīs obligācijas labprāt iegādājās arī valsts fondēto pensiju plānu pārvaldnieki, un 2014. gada 2. ceturkšņa beigās Latvijas valsts obligācijas (t. sk. vietējās emisijas un starptautiskās emisijas) veidoja nepilnus 30% no visu plānu ieguldījuma apjoma ceturkšņa laikā.

Vispārīgā informācija

Valsts fondēto pensiju shēmas ietvaros uz 2014. gada 2. ceturkšņa beigām darbojas 7 līdzekļu pārvaldītāji, kuri kopā pārvalda līdzekļus vairāk nekā 1,851 miljardu eiro vērtībā. Shēmas dalībniekiem ir iespējas izvēlēties kādu no 23 pensiju plāniem. No tiem 9 pielieto konservatīvu ieguldīšanas stratēģiju, 4 – sabalansētu stratēģiju, bet 10 – aktīvu stratēģiju.

Pārskata perioda beigās VFPS dalībnieku skaits pārsniedza 1,235 miljonus. Populārākie ir aktīvie pensiju plāni, kurus izvēlējušies vairāk kā 772 tūkstoši dalībnieku. Konservatīvos plānus ir izvēlējušies nedaudz vairāk nekā 344 tūkstoši dalībnieku, bet sabalansētos – nepilni 119 tūkstoši dalībnieku.

III Privāto pensiju fondu sniegums

2014. gada 2. ceturksnis privāto pensiju fondu tirgū ir ienācis ar likuma "Par privātajiem pensiju fondiem" grozījumiem, kas nodrošinās arī privāto pensiju fondu dalībniekiem iespēju norādīt labuma guvēju, kas saņemtu uzkrāto pensijas kapitālu dalībnieka nāves gadījumā. Tagad šis pakalpojums ir līdzvērtīgs uzkrājošajai dzīvības apdrošināšanai, kā arī pensiju 2.līmeņa mūža polisei, kur līdz šim normatīvie akti paredzēja iespēju norādīt labuma guvēju.

Pensiju 3. līmeņa aktīvo pensiju plānu 1 gada vidējais ienesīgums uz gada 2. ceturkšņa beigām būtiski palielinājās – līdz 7,90% gadā, un sabalansēto plānu, kuros fiksētā ienākuma ieguldījumi sasniedz gandrīz 70% no kopējiem aktīviem, ienesīgums pieauga līdz 5,41% gadā. Visu pensiju 3. līmeņa pensiju plānu vidējais 1 gada ienesīgums ir palielinājies līdz 6,24% gadā.

Pensiju 3.līmeņa pensiju plānu sniegums uz 2014. gada 30. jūniju

	Vidējais svērtais ienesīgums			
	1 gads	3 gadi *	5 gadi *	10 gadi *
Sabalansētie plāni	5,41	3,8	5,36	4,43
Aktīvie plāni	7,90	4,76	6,24	3,89
Visu plānu vidējais ienesīgums	6,24	4,19	5,72	4,37

* ienesīgums vidēji gadā

Avots: Latvijas Komercbanku asociācija

2014. gada sākuma ienesīguma pieaugums pagaidām būtisku ietekmi uz Ilgāka termiņa pensiju plānu ienesīgumu nav devis, lai gan 10 gadu ienesīgums aktīvajos pensiju plānos ir palielinājies par 36 procentu punktiem un ir sasniedzis 4,37% gadā. Vēl arvien sabalansētie plāni ir uzrādiļuši labāku ieguldījumu rezultātu 10 gadu periodā nekā aktīvie pensiju plāni, kuru rezultātu būtiski ir ietekmējusi 2009. gada finanšu krize. Pirms 10 gadiem veikts ieguldījums pensiju 3. līmeņa sabalansētajos plānos ir nodrošinājis investīciju atdevi 4,43% gadā, savukārt aktīvajos pensiju plānos – 3,89% gadā.

Pensiju plānu aktīvi

2014. gada 2. ceturksni privātajos pensiju fondos uzkrātā pensiju kapitāla vērtība palielinājās par 10,7 miljoniem (par 1,8 miljoniem eiro vairāk kā 1. ceturksni) eiro jeb par 4% un sasniedza 251,2 miljonus eiro. Pensiju plānu aktīvu pieaugumu galvenokārt nodrošināja dalībnieku iemaksas 10,2 miljonu eiro apjomā (iemaksu apjoms palielinājies par 15%, salīdzinot ar 2014. gada 1. ceturksni). Tāpat aktīvu pieaugumu ietekmēja dalībniekiem izmaksātais kapitāls 4,9 miljonu eiro apjomā (izmaksātais kapitāls samazinājās par 5%, salīdzinot pret 2014. gada 1. ceturksni), kā arī investīciju peļņa 5,4 miljonu eiro apmērā.

Jāatzīmē, ka 2014. gada 2. ceturksni ir būtiski palielinājušās kolektīvās iemaksas – par 62%, salīdzinot ar 1. ceturksni, un to kopējais apjoms sasniedzis 2,4 miljonus eiro. Šāds straujš iemaksu pieaugums skaidrojams ar to, ka darba devēji janvārī paredzētās iemaksas tika veikuši jau 2013. gada beigās pirms eiro ieviešanas. Visticamāk, turpmākajos ceturkšņos tās saglabāsies esošajā līmenī un straujas svārstības nav sagaidāmas.

Tāpat 2. ceturksnī par 6% punktiem ir pieaudzis privātpersonu iemaksu apjoms, kuru kopējais apjoms sasniedzis 7,8 miljonus eiro. Privātpersonu iemaksu īpatsvars ir saglabājies augstā līmenī no kopējo iemaksu apjoma un sastāda 75%.

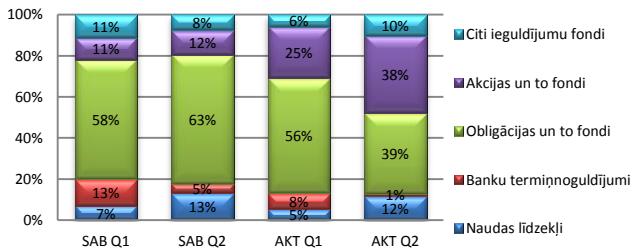
Tāpat kā iepriekš, ir diezgan atšķirīgs vidējais uzkrātais vidējais pensijas kapitāls sadalījumā pa pensiju plānu ieguldījumu stratēģijām. Vidējais kapitāls uz vienu dalībnieku sabalansētajos plānos ir palielinājies par 47 eiro līdz 1538 eiro uz vienu dalībnieku, savukārt aktīvajos plānos – tikai par 10 eiro līdz 723 eiro uz vienu dalībnieku. Šāda atšķirība skaidrojama ar to, ka lielāko sabalansēto pensiju plānu darbības laiks pārsniedz 10 gadus un līdz ar to sabalansēto plānu aktīvi veido 66% no kopējiem pensiju 3. līmeņa aktīviem.

Vidējais dalībnieku vecums 2014. gada 2. ceturksnī ir saglabājies 45 gadi.

Plānu investīciju struktūra

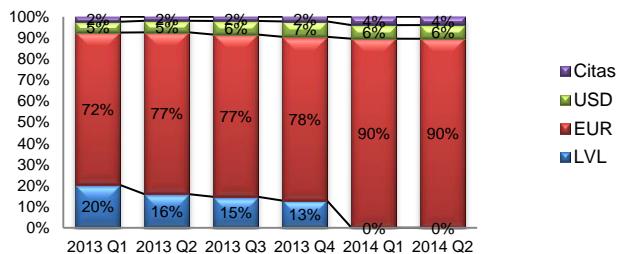
Pensiju 3. līmeņa pensiju plānu ieguldījumu struktūra 2014. gada 2. ceturksnī ir mainījusies gan aktīvajos, gan sabalansētajos pensiju plānos. Sabalansētajos pensiju plānos fiksētā ienākuma ieguldījumi ir palielinājušies līdz 63% no aktīviem, savukārt aktīvajos pensiju plānos ieguldījumi akcijās un to fondos ir palielinājušies par 13% punktiem līdz pat 38% no aktīviem, kas arī ieteikmēja aktīvo pensiju plāna ienesīguma pieaugumu 2014. gada 2. ceturksnī.

**Pensiju 3. līmeņa pensiju plānu ieguldījumu instrumenti 2014.
gada 2. ceturksnī**

2014. gada 2. ceturksnī, tāpat kā 1. ceturksnī, 90% no kopējiem pensiju 3. līmeņa ieguldījumiem tiek veikti eiro valūtā. Tikai 6% no kopējiem aktīviem tiek ieguldīti ASV dolāros. Arī turpmāk sagaidāms, ka eiro būs galvenā pensiju plānu ieguldījumu valūta.

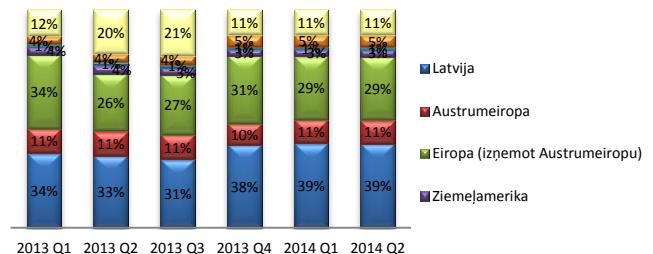
Pensiju 3. līmeņa ieguldījumu sadalījums pa valūtām

Arī pensiju 3. līmeņa ieguldījumu ģeogrāfiskais izvietojums ir palicis nemainīgs, salīdzinot ar 1. ceturksni, un ir galvenokārt tas ir orientēts uz ieguldījumiem Latvijā, kuru īpatsvars ir saglabājies

39% līmenī no kopējiem pensiju plānu aktīviem. Arī pārējie ieguldījumi ir saglabājušies tādā pašā līmenī kā 1. ceturksnī.

Pensiju 3. līmeņa līdzekļu izvietojums pa reģioniem

Vispārīgā informācija

Kopumā pensiju 3. līmenī savus uzkrājumus veido 226 661 dalībnieks (75% individuālie dalībnieki, 25% uzņēmumu darbinieki, par kuriem iemaksas veic darba devēji) jeb 18% no pensiju 2. līmeņa dalībnieku skaita.

Dalībnieku skaits 2014. gada 2. ceturksnī ir pieaudzis par 2% jeb 3744 personām. Jāatzīmē, ka jauno dalībnieku aktivitāte pensiju 3. līmenī ir palielinājusies, salīdzinot ar pagājušā gada 2. ceturksni, un 6891 jauns dalībnieks ir pievienojies pensiju 3. līmenim, kas par 29% pārsniedz 2013. gada 2. ceturksnī jauno dalībnieku skaitu. 95% no jaunajiem dalībniekiem ir individuālie dalībnieki jeb privātpersonas.

Tāpat kā līdz šim, tieši privātpersonas aizvien aktīvāk uzņemas atbildību par saviem ilgtermiņa uzkrājumiem, savukārt jaunu darba devēju līdzdalība privāto pensiju uzkrājumu veidošanā aizvien saglabājas salīdzinoši zema. Kopējais uzņēmumu skaits privātajos pensiju fondos ir pavisam nedaudz palielinājies, un 4 jauni uzņēmumi pievienojušies darba devēju pensiju shēmām, sasniedzot kopējo uzņēmu skaitu - 988.

„Tieši privātpersonas aizvien aktīvāk uzņemas atbildību par saviem ilgtermiņa uzkrājumiem, savukārt jaunu darba devēju līdzdalība privāto pensiju uzkrājumu veidošanā aizvien saglabājas salīdzinoši zema”

Latvijā uz 2014. gada 2. ceturksnā beigām darbojas 6 privātie pensiju fondi (5 – atklātie pensiju fondi un 1 slēgtais pensiju fonds), kas piedāvā 18 dažādus pensiju plānus, kas atšķiras pēc līdzekļu ieguldīšanas stratēģijas – 4 pensiju plāni ar sabalansētu ieguldījumu stratēģiju, 14 – ar aktīvu, tajos sagaidāma pensiju plānu apvienošana 2014. gada laikā sakārā ar eiro ieviešanu un atbilstošajiem likuma grozījumiem.

Apskatu sagatavoja:

**LKA ieguldījumu pārvaldes sabiedrību komiteja
un LKA Privāto pensiju fondu komiteja**